

zaaknummer 2013 W1058(2)

Datum beslissing 2 juni 2014

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klagster,
juridisch adviseur: mr. N.D. Geraads, advocaat te Eindhoven,

tegen:

(wijlen) [naam],
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
(tijdens haar leven) lid van de Congregatie van de Zusters van
Barmhartigheid te Maastricht.

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 20 januari 2014.

Op 12 maart 2014 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van mr. R.P. Baetens, juridisch adviseur van [naam], de Overste van de Congregatie van de Zusters van Barmhartigheid te Maastricht.

Op 2 april 2014 is een mailbericht van mr. Geraads voornoemd ter griffie ingekomen en op 8 april 2014 een brief met bijlagen van mr. Geraads.

Vervolgens is op 17 april 2014 ter griffie nog een mailbericht met bijlagen van mr. Geraads ontvangen.

Op 23 april 2014 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klaagster is verschenen. Zij werd vergezeld door haar partner [naam]. Zij heeft haar standpunt toegelicht. Klaagster werd bijgestaan door haar juridisch adviseur mr. Geraads.

Namens de Congregatie is verschenen [overste] voornoemd. Zij werd bijgestaan door haar juridisch adviseur mr. Baetens voornoemd.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klaagster stelt dat zij in de periode van 1964 tot 1970 gedurende haar verblijf op [instelling] onder andere door aangeklaagde seksueel is misbruikt. Het seksueel misbruik bestond uit het bij herhaling betasten van en knijpen in de schaamlippen, als ook het met voorwerpen (borstels) schoonmaken van de vagina.

Klaagster voert daartoe onder meer aan dat zij de jongste is uit het zes kinderen tellende gezin [naam]. De moeder verliet het gezin toen klaagster zeven dagen oud was. Vader werkte zes dagen per week in [land]. De kinderen [naam] zijn allen door de Kinderbescherming uit huis geplaatst en in huize [instelling] geplaatst. Volgens informatie van de Kinderbescherming was klaagster één jaar oud toen zij op [instelling] kwam.

De eerste herinneringen van klaagster zijn van rond haar derde jaar. Op deze leeftijd ongeveer moet klaagster de babygroep verlaten hebben en kwam zij terecht in de groep [naam]. Deze groep werd behalve door twee lekenleidsters, geleid door twee zusters, onder wie aangeklaagde. Het zij vermeld dat ook tegen de andere zuster door klaagster een klacht is ingediend, welke bekend is onder nummer 2013 W1058(1).

Deze twee zusters vertoonden zeer gewelddadig gedrag. Zij kregen de bijnaam ‘de hel van [instelling]’. Er werd geknepen, geslagen en aan de oren getrokken, aldus klaagster.

Klaagster herinnert zich dat, wanneer zij in bed had geplast, aangeklaagde haar straffe door hard in haar schaamlippen te knijpen. Zij draaide de schaamlippen om of trok eraan. Behalve dat klaagster zich het gemene lachje herinnert, weet zij ook nog dat er een zeker genot en genoegdoening op het gezicht van aangeklaagde verscheen.

De kinderen moesten altijd met hun handen boven de dekens slapen. Wanneer dit gebod werd overtreden, kreeg je een harde stomp in je onderbuik of je schaamstreek. Ook werd je als straf geruime tijd naakt op een koude zolder gelaten en daarna onder een koude douche gezet. De schaamstreek werd met een harde borstel schoon gepoetst, soms zelfs tot bloedens toe. Ook gebeurde het, aldus klaagster, dat met een tandenborstel de binnenkant van haar vagina werd geschrobd. Klaagster is ervan overtuigd dat dit aangeklaagde een zeker genot schonk. Mr. Geraads heeft ter zitting nader verklaard, dat het moeilijk voor klaagster is om aan te geven welke zuster wat gedaan heeft, maar klaagster heeft duidelijk het beeld voor ogen dat aangeklaagde deel uitmaakte van het drietal, dat de straffen altijd uitdeelde.

2.2 De wijze waarop aangeklaagde en de andere zusters op [instelling] met klaagster zijn omgegaan heeft sterk haar verdere leven bepaald. Op zeker moment heeft klaagster in haar pleeggezin, waar zij in 1970 terecht kwam, met één van haar broers gemeenschap gehad. Klaagster stelt dat zij met deze broer al eerder op [instelling] onder het toezicht van de zusters gedwongen werd tot seksuele handelingen. Zij was daarna zo van schaamte vervuld dat zij een zelfmoordpoging heeft ondernomen. Op haar zeventiende heeft klaagster wederom een zelfmoordpoging gedaan. Zij is daarna opgenomen op de PAAZ-afdeling van het [ziekenhuis] in [plaats].

Vervolgens is klaagster aan de drugs geraakt, waarna zij op twintigjarige leeftijd besloot wat van haar leven te maken. Zij ging werken, volgde een avondopleiding en leerde in 1985 haar huidige partner kennen. Op het relationele vlak hebben altijd veel problemen bestaan. Klaagster blijft altijd wantrouwig in het leven staan en, wanneer alle pijnlijke herinneringen weer boven komen, raakt klaagster nog steeds totaal van slag, zoals ook nu bij het behandelen van haar klacht duidelijk is, aldus de raadvrouw van klaagster.

2.3 Klaagster hoopt dat zij met deze procedure erkenning krijgt. Zij wil dat de kerkelijke verantwoordelijken beseffen wat er is gebeurd op [instelling], en hoeveel pijn, verdriet, angst en eenzaamheid klaagster heeft ervaren in die tijd, en dat zij deze gevoelens de rest van haar leven zal meedragen.

2.4 Ter ondersteuning heeft klaagster een dossier van de Stichting [naam] overgelegd, een overzicht van de therapie door klaagster gevolgd, het persoonsdossier van de huisarts en een verklaring van haar partner. Daarbij heeft klaagster diverse zogeheten toestemmingsformulieren gebruik steunbewijs overgelegd, een medische machtiging en later nog diverse verklaringen van broers en zussen van het gezin [naam].

Ten slotte heeft mr. Geraads de Klachtencommissie verzocht archiefonderzoek te laten verrichten in [plaats], nu duidelijk is dat de archieven van de Congregatie zich aldaar bevinden. Hieruit zou onder meer kunnen blijken of er in dit archief aantekeningen beschikbaar zijn over de indeling en de bezetting van de diverse groepen, alsmede de bezetting van de slaapzalen.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

3.1 Aangeklaagde is elf jaar geleden overleden en van de medezusters op [instelling] kan alleen nog de andere aangeklaagde zuster een weerwoord geven.

3.2 Mr. Baetens stelt namens de Overste van de Congregatie dat, zoals ook bij andere klachten inzake [instelling], helaas geen enkel archief bewaard is gebleven. Het is volgens de raadsman zeer waarschijnlijk dat aangeklaagde in genoemde periode werkzaam is geweest op [instelling]. Over haar zijn bij de Congregatie nimmer negatieve berichten binnengekomen. De Overste acht het gestelde verbijsterend en het bevreemdt haar dat de in de klacht verwoorde misdragingen niet eerder naar buiten zijn gekomen, nu alle kinderen op [instelling] toch onder toezicht van de Kinderbescherming stonden. De Overste kan de aantijgingen niet bevestigen of ontkennen, omdat zij zelf nooit op [instelling] heeft gewerkt.

Ter zitting heeft [overste] medegedeeld dat zij in 1948 als lekenleidster met aangeklaagde heeft gewerkt in een kindertehuis in [plaats]. [Overste] deed samen met haar de kinderen in bad en zij heeft nooit iets gemerkt van enige vreemde gedragingen van de zijde van aangeklaagde. [Overste] vond aangeklaagde juist heel preuts.

3.3 Klaagster heeft gesteld dat aangeklaagde toezicht hield op de slaapzaal ([naam]), waar de meisjes van de gezinsgroep [naam] sliepen. Dit lijkt de raadsman onjuist. Zoals ook moge blijken uit de klachtzaak, bekend onder nummer 2013T978 hield aangeklaagde als enige toezicht op de jongensslaapzaal. Het is onaannemelijk dat aangeklaagde ook nog controletaken op de meisjesslaapzaal uitoefende.

3.4 De raadsman stelt voorts dat hij het opmerkelijk acht dat klaagster delen van het dossier van de Kinderbescherming overlegt. Uit de stukken blijkt immers dat er geen psychische of lichamelijke gebreken bij klaagster –rapportage toen klaagster bijna zes jaar oud was- werden opgemerkt. Er zou sprake zijn van een kind ‘waaraan duidelijk een goede pedagogische begeleiding is gegeven’ en er wordt gesproken over geborgenheid op [instelling].

3.5 Met betrekking tot de medische informatie merkt de raadsman op dat uit niets blijkt dat er een relatie is tussen de periode op [instelling] en de vele psychische problemen, waarvoor klaagster in therapie is.

3.6 Mr. Baetens verzoekt ten slotte aan de Klachtencommissie zich uit te spreken in een onafhankelijk en deskundig advies.

4. De beoordeling

4.1 Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2 Niet ter discussie staat dat de door klaagster gestelde feiten, zoals het betasten en knijpen in de schaamlippen, evenals het schoonschrobben van de vagina met een tandenborstel moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik. Evenals in de zaak onder nummer 2011T518 en 2012T725, vindt de Klachtencommissie in deze zaak goede grond om te oordelen dat deze handelingen kunnen en moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van artikel 1.3 van de Procedure.

4.3 Vervolgens dient de Klachtencommissie te onderzoeken of het aannemelijk is dat die handelingen ook daadwerkelijk door aangeklaagde hebben plaatsgevonden.

Er zijn bijna vijftig jaar verstreken sedert de feiten die klaagster aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Op grond van de verklaringen van zowel zuster Govers als haar juridisch adviseur mr. Baetens, gaat de Klachtencommissie ervan uit, dat er niets van de archieven van [instelling] bewaard is gebleven dan het door beide partijen overgelegd materiaal.

Mr. Baetens heeft ter zitting gesteld dat hij het aannemelijk acht dat aangeklaagde in genoemde tijd op [instelling] heeft gewerkt.

De verklaring van klaagster is op de Klachtencommissie oprecht overgekomen. De Klachtencommissie twijfelt niet aan de beleving van klaagster. Het is duidelijk dat klaagster lijdt onder haar verleden. Nu klaagster ten tijde van het gestelde misbruik tussen de drie en zes jaar oud was, houdt de Klachtencommissie rekening met een mogelijke discrepantie tussen de feitelijkheden en de beleving van klaagster.

De Klachtencommissie onderscheidt twee verschillende handelingen waartegen de klacht zich richt:

1. het betasten van en knijpen in de schaamlippen ter controle van bedplassen dan wel ter controle in de rij naar de douche;
2. het schoonschrobben van de schaamstreek en bewerken van de vagina met een tandenborstel.

Ten aanzien van het eerste onderdeel van de klacht acht de Klachtencommissie het aannemelijk, dat aangeklaagde, hoewel zuster op de jongensslaapzaal, regelmatig controles verrichtte op de meisjesslaapzaal [naam], waar klaagster verbleef. De Klachtencommissie acht het aannemelijk dat aangeklaagde, samen met aangeklaagde bekend onder zaaknummer

2013 W1058(1) en nog een andere zuster, een drietal vormde, dat de straffen op [instelling] uitvoerde. Het drietal werd volgens verklaringen ‘de hel van [instelling]’ genoemd.

Daarbij vindt klaagster voor de door haar aangedragen feiten ten aanzien van de controle bij het bedplassen en het knijpen in de schaamlippen, alsmede het knijpen in de schaamlippen in de rij naar de douche voldoende steunbewijs.

Op 29 januari 2014 heeft de klager uit klachtzaak 2013T978 over aangeklaagde verklaard dat zij samen met twee andere nonnen de slechtste van alle nonnen was en dat zij kneep in geslachtsdelen van de meisjes en dat zij mishandelde.

Ook een zuster en een broer van klaagster hebben een klacht tegen aangeklaagde ingediend, [naam] bekend onder nummer 2013W1031 en [naam] bekend onder nummer 2013W1032(1).

Ten slotte heeft ook de partner van klaagster, [naam], verklaard dat zij al vroeg in hun lange relatie op de hoogte is gesteld van het seksueel misbruik door onder meer aangeklaagde en de gewelddadigheden op [instelling].

Bovenstaande leidt tot de conclusie dat, naar het oordeel van de Klachtencommissie, voldoende is komen vast te staan dat aangeklaagde deel uitmaakte van een drietal zusters, dat er genoeg in schepte, bij de meisjes, waaronder deze klaagster, controle uit te oefenen bij het bedplassen en daarbij hard in de schaamlippen te knijpen en te draaien, evenzo bij de controle in de rij naar de douche. De Klachtencommissie gaat ervan uit dat deze handelingen door aangeklaagde met een zekere regelmaat hebben plaatsgevonden.

Ten aanzien van dit onderdeel van de klacht zal de Klachtencommissie dan ook adviseren de klacht gegrond te verklaren.

Voor de door klaagster gestelde handeling onder 2. ten aanzien van het schoonschrobben van de vagina met een tandenborstel, vindt de Klachtencommissie onvoldoende aanknopingspunten. Naar het oordeel van de Klachtencommissie is deze handeling door klaagster onvoldoende aannemelijk gemaakt en daarbij wordt in geen van de andere klachtzaken, die betrekking hebben op [instelling] over een dergelijke handeling gesproken, zodat ook hieraan geen steun kan worden ontleend. Ten aanzien van dit onderdeel van de klacht zal de Klachtencommissie dan ook niet adviseren de klacht gegrond te verklaren.

4.4 Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klaagster was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas drie jaar oud. Aangeklaagde was voor haar iemand waarin zij vertrouwen moest kunnen stellen.

4.5 Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen haar geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klaagster is aangedaan en een oprechte spijtbetuiging kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed. [Overste] heeft daartoe ter zitting een eerste stap ondernomen.

4.6 Klaagster heeft niet om een financiële vergoedingen gevraagd. De Klachtencommissie wijst klaagster erop dat bij een gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager, zij zich voor het verkrijgen van schadevergoeding kan wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Overste van de Congregatie van de Zusters van Barmhartigheid te Maastricht de klacht, zoals geformuleerd in 4.3 onder 1, gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 2 juni 2014 door mr. M.D.J. van Reenen-Stroebel, voorzitter, drs. A.A.M. Oostveen en W.A.M.C. Mol, leden, bijgestaan door mr. I.C.T.M. Jongens-Manders, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klaagster en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klaagster verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die zij naar aanleiding van dit advies heeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.